

Socialminister Benedikte Kiær
Socialministeriet
Sendt via mail til sm@sm.dk

Den 12. august 2011
D.nr. 1462-005
Sagsbeh. TG

Landsforeningen LEV
Kløverprisvej 10B
DK-2650 Hvidovre
Tlf. 3635 9696
Fax 3635 9697
lev@lev.dk
www.lev.dk
Giro 549 0006

Vedr. sagen om Skarridsøhjemmet og Danmarks behandling af mennesker med udviklingshæmning i bosteder

Kære Benedikte Kiær

Jeg skriver til dig på baggrund af den bedrøvelige sag om omsorgssvigt at beboere på Skarridsøhjemmet i Holbæk Kommune, som Ekstrabladet bragte frem søndag den 7. august og dagene derefter. Ekstra Bladets beskrivelse af forholdene for beboerne er hjerteskerende, og vidner om svigt på mange niveauer – antageligt gennem en længere periode.

Sagen bringer skandalen om Strandvænget i 2007 i erindring. Ikke kun fordi den journalistiske metode næsten er den samme, men også fordi vi i begge tilfælde får dokumenteret, hvordan ligegyldighed, faglig pessimisme og kynisme præger personalets tilgang til deres arbejde. Begge sager tyder desuden på helt grundlæggende svigt i de ansvarlige myndigheders tilsyns- og udviklingsansvar – det institutionelle, såvel som det personrelaterede.

Når jeg henvender mig til dig, og ikke blot til borgmesteren i Holbæk Kommune (det har jeg naturligvis også gjort), så skyldes det at sagen om Skarridsøhjemmet ikke er et enkeltstående tilfælde. Vi kan alle huske de efterhånden mange medieomtalte sager i løbet af de sidste 5-6 år. Men med baggrund i mine mange år som formand for LEV, er jeg desværre fuldkommen sikker på, at Ekstra Bladet kunne have fået lignende resultater af deres research mange andre steder i landet. Langt fra på de fleste bosteder, men på mange, mange flere end vi bryder os om at tænke på.

Dermed bliver der i mine øjne tale om en sag for landets Socialminister.

Kendetegn ved 'sagerne'

Jeg vil i denne sammenhæng ikke repetere detaljerne i de ulykkelige sager om omsorgssvigt og direkte overgreb, som vi har været vidne til de seneste 5-6 år.

Men der er en række paralleller som jeg synes, at det er afgørende at få trukket frem. De fælles kendetegn ved sagerne er bl.a.:

- 1) at medarbejderkulturen tydeligvis er præget af kynisme og pessimisme i forhold til beboernes udviklingsmuligheder. Der ses stor på borgerens helt fundamentale menneskerettigheder og rettigheder i relation til den sociale lovgivning mv.
- 2) at bostedernes ledelser ikke har formået at identificere, og gribe ind over for, medarbejdernes holdninger, attituder og problematiske måder at udføre deres arbejde på. De ledelsesmæssige svigt er i alle tilfælde massive.
- 3) at de kommunale myndigheders tilsyn med bostederne i ingen af tilfældene har formået at identificere problemerne, endsige gribe ind. Der ligger i flere af tilfældene nydelige tilsynsrapporter, uden nævneværdige anmærkninger.
- 4) at heller ikke kommunernes personrelaterede tilsyn, har formået at spotte de alvorlige problemer i bostedernes indsats for beboerne. Det er tvivlsomt om disse tilsyn overhovedet er blevet gennemført, og hvis de er, så er det sket på en helt utilstrækkelig måde.
- 5) at arbejdet med borgernes handleplaner er meget ringe prioriteret, og primært fremstår som et administrativt ritual uden reel betydning for indsatsen for borgeren.
- 6) at pårørende til beboere i bostederne ikke har set sig i stand til at handle effektivt over for forhold, som de ikke fandt i orden. De har enten været bekymrede for, at klager fra deres side kunne få negative konsekvenser for beboeren, eller de har ikke oplevet lydhørhed over for deres bekymringer.
- 7) at de bosteder, som har været berørt af sager af denne art, alle kan betegnes som institutionslignende. Der er tale om utidssvarende bosteder, med meget beskedne værelser til beboerne, og hovedindtrykket er, at der først og fremmest er tale om personalets arbejdsplads, snarere end beboernes hjem.

Disse kendetegn er slående, og de giver en ganske klar indikation af, at vi ikke blot har at gøre med svigt blandt enkelte brodne kar blandt medarbejderne i bostederne. Vi har, som du også er inde på i Ekstra Bladet mandag, at gøre med grundlæggende systemfejl. Derfor er jeg desværre også alt for sikker på, at vi i årene fremover vil blive ved med at se disse sager med jævne mellemrum, med mindre der tages seriøst fat på et samlet nationalt, ambitiøs og langsigtet reform- og udviklingsarbejde.

Ansvar for et sådan initiativ ligger i mine øjne entydigt på nationalt niveau. Dokumentationen for, at mange af landets kommuner ikke magter opgaven alene er overvældende – både når det gælder den helt basale sikring af anstændige vilkår for mennesker med udviklingshæmning i bostederne her og nu, men også

når det gælder en langsigtet, men ambitiøs, reformering af rammerne for og organiseringen af indsatsen. Vi har i årevis råbt, så højt vi kunne af kommunerne, for at få dem til at tage reelt ansvar for kvalitet, faglighed og indhold i indsatsen. Men i disse år er det min klare opfattelse at udviklingen ikke blot er gået i stå – den går tilbage rigtig mange steder.

Denne mangelfulde indsats har konsekvenser. Mennesker, som hensættes i passivitet og berøves mulighederne for aktiv udfoldelse og indhold i tilværelsen, går langsomt til grunde. Man mister ligefrem kompetencer og bliver mindre selvhjulpne. Vi har i LEV mange eksempler på, at udviklingshæmmedes kompetencer – fx. kommunikationsmæssigt og i relation til diverse praktiske gøremål – reduceres efter, at de er flyttet ind i et bosted. Det er uværdigt, men faktisk er det også dumt og dyrt.

Den situation mener jeg ganske enkelt ikke, at et samfund som det danske kan være bekendt. Og her er jeg heldigvis ikke alene. En repræsentativ spørgeskemaundersøgelse, som TNS Gallup gennemførte for LEV lige inden sommerferien, viser entydigt, at danskerne ikke vil acceptere besparelser på hjælpen til mennesker med udviklingshæmning. Et stort flertal af danskerne er faktisk så ståltsatte i deres opbakning, at de ligefrem vil acceptere skattestigninger, hvis det er den eneste løsning. Jeg vil slet ikke forholde mig til skattetrykket i Danmark, men jeg synes, at det vidner om, at danskerne betragter hjælpen til mennesker med udviklingshæmning, som en del af det, som er blevet kaldt kernevelfærden.

I LEV har vi en række forslag til, hvordan situationen for mennesker med udviklingshæmning i bosteder kan forbedres – både her og nu og på lidt længere sigt. Nogle af dem er ganske konkrete, mens andre i sagens natur skal gennemgå konkretisering og videreudvikling. Jeg kan ikke nævne dem alle, men jeg vil herunder fremhæve de væsentligste, som har direkte relation til de nævnte 'sager'.

Her-og-nu initiativer

- **Kontant og landsdækkende satsning: Kvalificering af kommunernes tilsynsopgave**

Der er behov for styrkelse og kvalificering af de kommunale myndigheders varetagelse af deres tilsynsopgave. Det handler om selve tilsynet, men i mindst lige så høj grad om den måde, som resultaterne fra tilsynet omsættes til positive forandringer for beboernes dagligdag i bostederne. Der er som nævnt overvældende belæg for, at mange kommuner ikke magter denne opgave på egen hånd. Og LEVs forslag er derfor, at der etableres en uafhængig, national enhed – et center eller lignende – som har kompetence og 'muskler' til at spille sammen med bostederne og med kommunernes myndighedsfunktioner. Tilsynet er fortsat en kommunal myndighedsopgave, men centret skal i direkte samspil med bostederne

og de kommunale myndigheder, medvirke til at sikre kvalitet og udvikling i hjælpen til beboerne.

- **Den skjulte viden skal frem – og der skal handles på den**

Både pårørende og personale i bostederne føler sig utrygge ved at give udtryk for kritik af forhold i bostederne. Uanset om denne utryghed er berettiget eller ej, så er det et alvorligt problem for beboerne. Som jeg også nævnte for dig, på vores møde i forsommeren oven på sagerne om misbrug af beboernes egne penge, bør der etableres en ordning eller en mekanisme, som sikrer, at viden om problematiske forhold på bostederne kommer til de kommunale myndigheders kendskab. Personale, pårørende og andre skal have et sted, hvor de - uden at frygte negative konsekvenser - kan fortælle om episoder eller forhold som de oplever som uværdige eller direkte krænkende for beboerne. Oplysningerne skal behandles og undersøges, og kommunen skal håndfast forpligtes til at undersøge og handle på den viden de får.

- **Borgerens rettigheder skal styrkes og tydeliggøres**

Retssikkerheden for mennesker med udviklingshæmning krænkes i langt større omfang end det er tilfældet for andre borgergrupper i det danske samfund. Det drejer sig bl.a. om rettigheder i forhold til den sociale lovgivning. Ovenstående forslag om den skjulte viden, vil forhåbentlig kunne afhjælpe en del af disse problemer. Men i LEV vil vi også foreslå en række mere konkrete initiativer til forbedring af denne sårbare borgergruppes rettigheder. Nedenstående er særligt centrale:

- Retten til ledsagelse. Hvad enten ledsagelsen leveres som en del af bostedet eller som en egentlig ledsageordning efter § 97, skal det dokumenteres bedre, at ledsagelsen rent faktisk leveres. Det sker ikke i dag, hvorfor mange udviklingshæmmede i bosteder reelt er uden mulighed for individuel ledsagelse i et blot nogenlunde acceptabelt omfang.
- Styrkelse af arbejdet med borgerens individuelle handleplan efter § 141. Der bør bl.a. skabes større lovgivningsmæssig klarhed om borgerens krav på løbende handleplans- statusopdatering.
- Tydeligere krav til varetagelsen af værgemål (fx rettighedsbeskyttelse af borgeren i forhold til den sociale lovgivning) samt fritagelse af borgeren for den betaling for værgedydelsen i de tilfælde, hvor der er tale om professionelle værger.

- **Styrkelse af den socialpædagogiske faglighed.**

Den reform af pædagoguddannelserne, som førte til en sammenlægning af den socialpædagogiske uddannelse med alle øvrige pædagoguddannelser, har formentlig haft negative virkninger i forhold til hjælpen til mennesker med udviklingshæmning. Kendskabet til målgruppen samt til den sociale lovgivning, borgerens retsstilling mv. er for ringe blandt nyuddannede pædagoger. Det gør bl.a., at de nyuddannedes potentiale for at væ-

re positive forandringsagenter i bostedernes medarbejderkulturer, ikke udnyttede tilstrækkeligt.

En langsigtet reform- og udviklingsplan

Vi er i LEV overbevidste om, at de mere kortsigtede initiativer herover kan forbedre situationen, hvis de implementeres effektivt. Men dette må ikke føre til, at det langsigtede perspektiv for udviklingen af rammer for og organisering af hjælpen til mennesker med udviklingshæmning, fortsat ignoreres på nationalt niveau. Hvis man for alvor vil sikre sig mod sager, som den fra Skarridsøhjemmet, så er der kun en vej. Og det er en langsigtet, ambitiøs og forpligtende national handlingsplan der kan lede til en grundlæggende forandring af de fysiske rammer og af organiseringen af indsatsen. Med andre ord: En konkret, national plan, som sætter handling bag de soleklare intentioner og værdier, som ligger bag dansk handicappolitik, servicelov og handicapkonvention: Fra institution til egen bolig – og ikke kun på papiret.

Kun ved at skabe bedre fysiske rammer og nye måder at organisere hjælpen på, kan man for alvor komme bort fra, at nogle mennesker et helt liv er henvist til at bo på nogle andres arbejdsplads.

Under overskriften "Mit hjem – mit valg" udsendte Det Centrale Handicapråd i september 2010 et manifest med visioner for fremtidens boliger til mennesker med handicap. Manifestet, der var udarbejdet af en bredt sammensat tænketank, indeholder væsentlige principper og sigtelinjer i en fremtidig udvikling af rammer og organisering af området. Det er nu på tide, at regering og Folketing giver dette initiativ den opmærksomhed, som det fortjener – og dermed sætter gang i ovennævnte arbejde med en langsigtet handlingsplan.

Jeg er opmærksom på det arbejde om en handlingsplan for Danmarks implementering af FNs handicapkonvention, som du iværksatte i forsommeren 2011. Arbejdet med handlingsplanen er vigtigt, men jeg er meget bekymret for, at det langt bredere handicappolitiske fokus, som der her er tale om, vil medføre at bolig- og levevilkårene for mennesker med udviklingshæmning endnu engang ender nederst i bunken.

Jeg er naturligvis klar over, at den grundlæggende reform- og udviklingsplan, som jeg her lægger op til, indebærer et større investeringsbehov. Derfor sker de fundamentale forandringer heller ikke i morgen eller i overmorgen. Men omvendt er det helt afgørende, at den nationale politiske attitude til det veldokumenterede forandringsbehov på området, ændres i retning af et investeringsperspektiv. Først og fremmest investeringer i et bedre liv for adskillige tusind mennesker, men så sandelig også investeringer, som på sigt vil føre til mere fleksible og i mange tilfælde også billigere løsninger.

Dette brev er blevet ganske langt. Men med de betydelige og påtrængende udfordringer, som der er tale om, mener jeg ganske enkelt ikke, at det kan være anderledes. Mennesker med udviklingshæmning har behov for at udfordringerne tages alvorligt på alle niveauer. I LEV medvirker vi naturligvis gerne yderligere i dialogen om de helt nødvendige svar.

Med venlig hilsen

Sytter Kristensen

Landsformand

Kopi af brevet er sendt til:

- Medlemmerne af Folketingets Socialudvalg
- Det Centrale Handicapråd
- Institut for Menneskerettigheder
- DH

Brevet offentliggøres desuden på lev.dk